

MIZ GWENGOLO 1922

TOLEN AR MIZ

- Penheres Kastel Derok.
- Marc'had Gwengamp. AR C'HANADIAN
- Goueliou Gwengamp.
- Sant Iltud. MENGUY.
- Arvorig evit Treger.
- Hanoiou hag adressou koumanantourien
Arvorig.

PENHEREZ KASTEL DEROK

Pez-c'hoari en 3 arvest, tennet diouz Istor Breiz

*Kinniget gant doujans d'an Otrou MEN,
person Gwengamp.*

*Al leurenn-c'hoari a zo eun dachenn en eur c'hoad.
enn dolmen er c'hreiz ha tri venhir war he zro.
(Arvest kentan). An hevelep tachenn, heb an dolmen
hag ar veinhir ; eur roc'h a-zehou. (Eil arvest). En
trede arvest, evel en arvest kentan.*

C'HOARIERIEN :

TALIEZIN, *drouiz-meur* (oajet bras).
KADOUR, *drouiz*.
MADOK, *KATUOC'h*, *kannaded an drouiz-meur*.
TUDI.
AR ZORSER.
ARZULIG, *dikibl ha mevel an drouiz-meur*.
BRIAK, *manac'h*.
MAEL, *diskibl Briak*.
KANNAD, *Derok*.
DEROK.
KOUPAÏA, *c'hoar Derok*.
SEVA, *marc'h Derok*.
BUGALE.
TUD ARMET.

ARVEST KENTAN

DIVIZ I

TALIEZIN, KADOUR.

TALIEZIN. — Nan, hon lezenn-ni, Drouized, n'eo ket,
evel hini an dud a vrezel, skei ha fountan mestr dre ar
c'hleze !

Hon lezenn eo kelenn ha lakat ar furnez da ziwan ha da
vleunian endro d'imp, e kalon mab den !...

Bez sonj a ze, Kadour !

KADOUR. — Salokraz, tad, ho tislaret a renkan ! Red
eo d'imp hirie kemer eul lezenn neve, lezenn an nerz !
Stourm dre nerz pe vervel !

TALIEZIN. — Torret eo ar c'hleze en hon dorn, siouaz !
Hon brezellourien ne chom ken nemet ar vrud eus o
zôliou kaër, peadra da zeski d'ar vugale ha da ganan war
an tachennou... O Kadour, pelec'h eman hon zoudarded !?

KADOUR. — O tad, pelec'h eman hon diskibien ? Di-
gouezet eo an dro-man an amzer diouganet gant Mòn, an
Drouiz fur !...

TALIEZIN. — Siouaz !

KADOUR. — Sonj ho peus war e wele maro, pesort
tôlenn a zizoloas dirak hon daoulagad ? Me oa yaouank
d'ar c'houlz-ze ; kement komz a lâras a zo merket 'n em
c'hreiz, skrivet 'vel gant eur biz. Eur pennad arôk ma
varvas, e savas en e goaze hag e tigoras frank e zaoula-
gad ; skedus oa e dal gant e vleo gwenn ha gant e zellou
sklêr evel diou c'holaouenn. E ine oa en e zaoulagad, ha
dre ma tistage diouz e gorf marvel, an amzer dremenet hag
an amzer da zont a bare dirakan ! Gwelet a re keit ha
keit en e rôk ha war e lerc'h !... Na pebez spont klevet
neuz ar c'homzou a gouezas eus e vuzellou : « Deus d'am
c'herc'hat, emean, o maro, deus ha kloz mat war ma
lerc'h dor ar bed-man ! N'houllan ket klevet en tu-all
d'ar be klemmou ma zud ! Rom he deus diframmet ar
gurunenn diwar benn an Drouiz. An dro-man, me 'wel
diframmet diouz e greiz e galon ! Ar gristenien ! Ar gristenien ! »

Astenn a reas e ziouvec'h, n'ouzon ket pe evit briata
ar pezh a wele dirakan, pe evit e bellat. En eur zigeri
evelse e ziouvec'h e varvas... Mat mar en deus ar maro
serret kloz war e lerc'h dor ar bed-man, anez, en dije
klevet alies hon huanadou !...

TALIEZIN. — Kement a diougane a zo prest da zigoue
out ! Eveltan, me 'larfe d'ar Maro dont arôk-ze d'am
c'herc'hat ! Santout a ran an enebour o tostat, ar re-ze
a rê Mòn dioute Kristenien...

KADOUR. — Ha gwir e ve zo Drouized hag o deus ple-
get da zigemer lezenn an dud-ze ?

TALIEZIN. — Da betra nac'h ! An dra-ze eo a rann ma
c'halon hag a ra d'in koll fianz. Klevet am eus lâret penôs
ar Gristenien, seul-vui a vent heskinet, seul vui e ken-
nerzont ; seul-vui a vent gwadet, seul-vui e krenvaont ;
seul-vui e vent gwasket ha seul-vui en em zavont !

Ni zo bet heskinet gant ar Romaned hag hon galloud
a zo êt da netra ; int a zo bet heskinet kalz gwasoc'h
evidomp hag o galloud n'en deus grêt nemet kreski. An
dra-ze a deu da strafilhan ma spered hag a laka ac'hanon
da goll fianz, pa renkomp enebi oute.

KADOUR. — Ni a skoo an tôl kentan !

TALIEZIN. — An neb a fell d'ean skei an tôl kentan a
ye da glask e enebour ha ni eo en em goach ha tec'hel
'n hini a reomp. Gwel endro d'imp ar meneioù hag ar
c'hoajou ? Aze, pell amzer zo, 'man chomaj an Drouized
a oa gwechall digemeret e lez ar Brinsed hag ar Rouane !
Petra glaskomp ken nemet bean lezet enne didrous da

vevan ha da vervel? Met na vefomp ket! Hirie marteze ni welo treid ar Gristenien o pleustri ar c'horn douar-man!

KADOUR. — Petra laret?

TALIEZIN. — Anaout a rez an den galloudus a zo deut, neve zo, da chom aman en hon c'hichen?

KADOUR. — Ya, e hano zo Derok!

TALIEZIN. — N'eo ket hennez eo e hano mat; e gwir hano zo: kristen!...

Ya, ar prins Derok, mab ar roue Riwall, ha deut da vean war e lerc'h roue war ar broïou-man, ar prins Derok a zo kristen! Ha koulskoude, Derok a zo eur Breton evelomp!... Gwad an Drouized a red en e waziou. War e dro an holl eveltan a zo kristenien...

KADOUR. — Ha gwir e vefe?

TALIEZIN. — E vevc'h zo klanv ha ne gav nep lec'h ar pare. Piou en deus goulennet da zont war he zro? N'eo ket an Drouized; eur manac'h ne lâran ket! Ya, hirie, marteze, vo zôtret ar c'horn douar-man gant treid eur beleg kristen!...

KADOUR. — An dra-ze ne c'houzanvin biken!

TALIEZIN. — Re divezat eo! Re divezat eo! Ha n'ou-zout ket te zo dija eur beleg kristen deut da chom en draonien demdost aman?

KADOUR. — Aboue pegoulz?

TALIEZIN. — Neve-ze; den gouiziek eo, war a lavarer, Iltud e hano. Evel ar mor o koenvi, ar gristenien a deu d'an daoulamm war ar vro! Kelc'hiet omp a bep tu gante. Kalz eus hon zud ha n'eman ket c'hoaz war o zal sin ar c'hristen eman dija merket en o c'halon!... Hast am eus da glevet ar c'helou a zigaso d'in ma diskibien am eus kaset a bep tu da c'houzout ar pez a dremen.

Hast am eus ha koulskoude n'eo ket heb anken o gortozan.

KADOUR. — Tavet, tad! Klevet a ran trouz! Unan ben-nag a zo o tont aman.

DIVIZ II

TALIEZIN, KADOUR, MADOK

TALIEZIN. — Madok eo, ma diskibl ha ma zervijer, am oa kaset warzu broïou ar c'huz-heol da welet hon breudeur ha da zigas d'imp eus o c'helou... Petra zigemenn d'imp hon breudeur a bell-bro, Madok?

MADOK. — Tri ho poa gourc'hemennet d'in kas d'e eus ho kelou; unan hepken am eus kavet; an daou all a zo 'n em c'hrêt kristen hag a zo et da venec'h en kouent ar Tad Tual, en Landreger.

KADOUR. — Petra? Drouized deut da vean kristenien ha menec'h??...

TALIEZIN. — (*O plegan e benn*). — Skrivet eo e lle an dra-ze c'hoarveout!

MADOK. — An Drouiz Taranok o chom en bro Poher a zigemenn d'ac'h kement-man: Ar vro a-bez a zo goneet gant ar manac'h Tual. Adalek Pougastel betek Rakter, paour ha pinvik a ya da heuilh anean war bouez an holl vuzudou a ra etouez ar bobl. Sevel a ra dre holl parrouzou hag alies manatiou. Ne deu den ebet ken da zaremredi hon lidou sakr; ne ra den van ebet ken eus hon c'helennadurez. Lezenn ar gristenien a dro penn ar bobl, dre holl lec'h ma tremen Tual hag e venec'h. Eun dra am eus c'hoaz da rei da c'houzout d'ac'h eus e beurz: Tual, abad, a zo kenderv da Derok, ar roue a zo deut aman da chom en ho kichen.

TALIEZIN. — Re goz e oan da glevet eur c'helou ken poanuis!...

KADOUR. — (*D'ar c'hannad*). — Ra deuo Teutates da stankan d'it da c'henou, pa ne goue dioutan nemet gwall gomzou!

MADOK. — N'ho peus ket da skei malloz warnon, nemet ha gaou a lavarfen! Setu aman ma c'henvreur, Katuok! C'houi 'ya da glevet breman souden mar deo gevier a lâran.
(*Madok a ya erméz*).

DIVIZ III

AR MEMEZ HE HA KATUOK.

TALIEZIN. — Katuok! ha gantan kelou eus ar broïou e tu-all da goajou Bresilien. Lâr d'in, Katuok, lâr d'in hep damanti petra teus gwelet ha klevet?

KATUOK. — Gwelet am eus neventiou bras dre ar broïou on tremenet. En Argoad hag en Arvor ne glever ken hano nemet hini Gweltas, ar manac'h kristen; holl bro Gwened a zo dindan e c'halloud pe dindan galloud e venec'h. Ne anavezet ken lezenn ebet er vro-ze nemet lezenn an Hini a hanver ar C'hrist! Treuzet ha didreuzet am eus broïou bras ha koadet, heuilhet adalek ar mor eur ster (1) hag en deus digaset ac'hanon beteg aman; kerzet a ren hep hen gouzout war roudou ar manac'h Gweltas. Dre mac'h een, moueziou an dud a lavare d'in: « Aman eo tremenet ar beleg kristen! Disket hon deus gantan ober sin ar groaz! » Ha darn a c'houlenne neuze diganin: Te, gouzout a rez ive ober sin ar groaz?...

Gweltas n'eman ket e-unan. Diskibien en deus hag a ya da brezek eveltan. Darn ane a vev o-unan er c'hoajou, o yun hag o pedi; eul lochienn a zavont hag en he c'hichen e stagont daou vranc e kroaz; an dud a zired d'o gwelet hag en em blij o klevet o c'homzou; evelse, a damm da damm, e sav enne ar c'hoant da vean kristen.

(1) Ar Blavez.

O tad, arabad d'ac'h kas ac'hanon ken etouez ar gristenien; aon am eus na vefen fouellet ha na deufen ive da vean henvel oute.

KADOUR. — Pez digalon ma c'h out! n'az peuz ket a vez o lâret ar seurt komzou, te, diskibl an Drouiz-meur?

KATUOK. — O Drouiz, n'ouzoc'h ket ar wirione. Ar gristenien-ze a rank bean zorserien galloudus! Ken prim hag an delien a vod da vod, pa deu an neve-amzer, ken prim-all e red dre ar vro o c'heleennadurez. An dud a zo chenchet, met ar vro ive n'he deus ken an hevelep stumm aboue m'o deus laket warni ar zin-ze a hanvont sin ar Groaz. An avel o voudal, an dour o redek, ar mor o tarzan war an ôd, al laboused o kanan, me gred holl o deus desket lavaret, pep hini en e yez: « Me zo kristen! Me 'zo kristen ». Ne glevet dre holl nemet ar ger-ze: « Me 'zo kristen! ». M'hen tou, stard eo harz oute! Drouiz Kadour, me anave meur a hini, drouized, zoken hag o deus renket anzav...

KADOUR. — Pez divergont, daoust ha dizroet out aman da brezek evite! Lâr 'ta ma 'z out kristen, te ive?

KATUOK. — N'on ket kristen!

KADOUR. — Nan, n'out ket kristen, met kollet e teus fianz en doueou da vro hag en kredenn da dadou! Liou treitour a zo 'n ez kerc'hen! Pesort gwad a red eta en gwaziou an dud a vremen, pa droont kein ken dizeblant d'o bro ha d'o doueou? Daoust hag an Drouized n'o deus ken a sklerijenn? Daoust ha n'eman ket gante bepred alc'houe an holl skianchou? Me garfe gouzout ha trec'h eo ar venec'h-ze da Divitiakos an diviner, da Varzin, an telenner, da Gathba, ar zorser bras, mestr an dour, an tan hag an avel?...

KATUOK. — Drouiz, gwelet am eus eun den hag a oa bet maro ha bet rentet ar vuhe d'ean gant ar manac'h Gweltas!

KADOUR. — Gevier!

KATUOK. — Tevel a rin pa n'am c'hredet ket... Da betra pouezan pelloc'h war draou hag a ra d'ac'h kement a zisplijadur? Sentet am eus ouz ma mestr ha disklêriet hep damanti ar pez am eus gwelet ha klevet. Ma lezet breman da vont ac'han...

KADOUR. — Ya, kerz daved da gristenien! N'out ket din ken da vean en hon zouez ha da c'hervel an drouiz da vestr ha da dad! Da vestr? ema du-ze etouez diskibien ar C'hrist! Kerz! Bale! pe diwall na deufe da strinkan warnout ha d'az tevi ar gounnar az peus c'houezet 'n em c'hreiz.

(Katuok a ya kuit).

(Da heuilh).

MARC'HAD GWENGAMP

— « Hastet buan 'ta, ma flac'h kez,
Rak hirie en Gwengamp zo prez!
Pad ma stagin ma aneval,
Kerzet c'houi, fonnus, d'ar c'hraou-all;
Dek porc'hel bihan zo er c'hraou,
Kemeret eiz ha lôsket daou;
Barz ar penton laket anè,
Ha goude, hep menel aze,
E kemerfet, 'n eur baner goat,
Diouz an uou ter dousen vat,
Pemp lur aman, eur c'houblad yer,
Hag ec'h eomp gante trezek kêr. »

*
*
*

Velse komze Jan-Mari Naour
En eur huchal war e wreg paour...
Prest ar gazez, ar moc'h bihan,
Deut an uou, paket 'n aman,
Jan-Mari hag e wreg futet,
Gant o c'haeran dhad gwisket,
Jan-Mari 'ta hag e wreg vad
A gemeras hent ar marc'had.

*
*
*

Eus pep parrouz 'teu da Wengamp
Tud a bep seurt, tud luch, tud kamm,
Met eur c'houblad muioc'h futet
A vo, pet sonj, diès kavet...
Jan-Mari, vel d'ar goueliou bras,
Gant bragou pan, pan diouz ar choaz,
E chupen du an eus gwisket:
'Bars ar c'hulorn, rôk mont, klevet,
D'e vruched 'n eus grêt eun tamm gwalc'h.
E wreg, memez tra 'vel eur voualc'h,
E lost ar c'harr a zo 'n he c'hiluch;
Gwech an amzer eo red d'ei huch
E war ar moc'h o 'n em gannan
'N he c'hlehen er penton bihan...
Hirie eo pentet kaer ha « chic ».
Warni zo tres eur plac'h pivvik;
Rôk dont en kêr, en eur volen,
Deus grêt he zammik « toaleten ».
Traon al leur-gêr, p'int arruet,
Gwreg Jan-Mari zo diskennet;
Aze zo trouz ha jolori,
Gant ar yer ha gant ar c'higi,
Hag ar merc'had, en gwirione,
Ra muioc'h a drouz evite;
Red eo gwelet ha klevet mad
Evit kredi eo ar marc'had;

Kentoc'h, m'hen tou, vefe sonjet
 Zo revolution savet!
 Gwreg Jan-Mari ac'h a eta,
 Eun tamm, d'he zro, da vare'hata.
 Pa devo gwerzet hec'h aman
 Hag hec'h tou ar priz gwellan,
 Set hi raktal warzh 'r Vall
 Da glask he zammik Jan-Mari.
 Kavet erfin he deus hec'h oc'h. (1)
 Gant e votou lér leun a g...
 Biken ne zantfet, sur, tud kez.
 E nep lec'h all kement a c'houez!

* * *

Arru an noz; tud ha kirri,
 Gant prez a retora holl d'o zi;
 'R paour kez Jan-Mari zo klanv mat.
 Ne wel ken sklér gant e gofad;
 E wreg zalc'h penn an aeneval,
 Hen 'fons ar c'harr o tiroc'hal...
 Ar moc'h bihan zo holl gwerzet.
 Met c'houi, tud kez, ne zonjet ket.
 'Man brao o fere'hen, hen men-dall,
 'N eur dont d'ar gêr, 'plas ar moc'h all?

Ar C'hanadian.

(1) Pe : ozac'h.

GOUELIOU GWENGAMP

AN TEATR BREZONEK
 HA
 BREURIEZ AR BREZONEG

Daoust pegen divezat eo da gêzeal eus ar gouelioù bet en Gwengamp, an 23 hag ar 25 a viz gouere, **Arvorig** n'hall ket o lezel da dremen evel ma rafe ma ne vijent nemet gouelioù seurt ma saver hep sul e kêr ha war ar mêz ha ne ve ken ané nemet ebatou ha c'hoarielloù divlas.

Gouelioù Gwengamp a oa gouelioù brezonek, gouelioù da rei sked d'ar vro, da rei lufr d'he yez, d'he gwiskamanchou. E kement ha ma rênt ze, e talve ar boan mont d'o gwelet hag e talve ar boan c'hoaz komz dioute.

Da gentan, an 23, e voe eun oferenn hag eur brezegenn vrezonek da 8 eur, en iliz-veur Gwengamp. D'ar zul, mar grêr gouelioù, — ha gwelloc'h eo o lakat eun de war ar pemde, — red eo, da vihanan, mjret an ofe-

renn er penn kentan. An O. Guegan, kure en Gwengamp, a brezegas. « Feiz ha Breiz » miz gwengolo an eus roet an tenor eus ar zarmon-ze hag a oa dastumet enni kement a gelennadurez ha kement a vravente. E harz kador ar wirione, ne glever nemet komzou fur; ar re-man a oa, ouspenn, komzou reiz, brezoneg flour hag a rê d'ar wirione skei suroc'h ha diskenn donoc'h.

D'ar gwiskamanchou breton e voe roet ar peurest eus ar beurevez An holl n'hallont ket tanva pegen c'houek eo ar brezoneg; kaerder hag ijin Breiz-Izel en em ziskouez d'ar re-ze dre he gwiskamanchou. Nag a wech am eus klevet estranjourien o lâret: « Gwiskamanchou kêr a zo nebeut a dra e kenver gwiskamanchou ar Vretoned diwar ar mêz! » Gwir eo, koulskoude, kiziu kêr a drec'h a damm da damm; n'ouzomp ken anaout petra zo kaer ha petra n'e ket. Dizrei warzu ar c'hiziu koz, setu ar pezh 'zo d'ober; anez ze, e kollo Breiz-Izel he gened.

D'abarde, e oa teâtr brezonek ha kanaouennoù en Liorz kêr.

C'hoarierezed a oa deut eus Benac'h, stummet gant an Itron Olivier Vallée, eun itron hag he deus desket brezoneg, e keit ha ma zo ken lies a blac'h saout hag a garje rei da gredi n'int ket Bretonezed. Merc'hed yaouank Benac'h a zo stad enne o kanan hag o c'hoari brezoneg; enor ha meulodi d'ê; kemend-all a stad a oa en dud en em gave eno d'o chilaou!

Eus Boulvriak e oa deut ive c'hoarierezed desket d'ê gant o c'hure, an O. Loyer, eur pezh en enor d'o faeron Sant Briak. Ar pezh-ze eo a groger da voulan aman er miz-man; hon lennerien e lenno; gwaz evit ar re ne oant ket en Gwengamp d'hen gwelet c'hoari! Pôtrêd Boulvriak o deus tapet brud diwar ze: **Unvaniez Arvor** a ginnig d'ê prijou ha diplomou, (dreist-oll d'an tri breur Rivoallan), hag ar c'hazetennoù sôz, zoken, a ro da anaout a-bell bro o hano hag o labour. N'eus ket pell e tigoueas du-man daou gazetenner eus Londrez da c'houlenn diganin diwarbenn petra oa bet savet **Penherez Kastel Derok** ha gant piou oa bet c'hoariet. Rei a ris d'an ôtrou-man adres an O. Loyer, rener **Pôtrêd Sant Briak**, hag an O. Williamson (hennez oa hano unan eus ar c'hazetennerien) a lâras e kavje, hep dale pell, e du da vont betek Boulvriak.

— Ar 25, ar meurs, e oa adarre gouel en Gwengamp, an dro-man evit ar vugale. **Unvaniez Arvor** a ginnige 50 skod evit rei prijou. Ter barrouz, Plouagor, Sant-Agathon ha Koadout a gasas bugale.

Da gentan, e voe oferenn en iliz an Itron-Varia-Wir-Zikour lâret gant eur mignon bras d'ar **Vreuriéz**, an O. Guillou, Pierre, mestr-skol er golaj. An O. Men, person Gwengamp, a reas d'imp kalz a enor: lakat a reas

an oferenn ouz an ôter vras ha dont a reas e-unan da ganan ganimp kantikou brezonek. Ar vugale a oa bodet er c'hœur, ar merc'hed en eun tu, ar bôired en tu-all: goude an oferenn, e voe roet d'ê bennoz ar Zakramant.

A drugare da ôtrou person Gwengamp, setu ar gouel digoret kaer ha mat. Goude ze e oa lennadeg er golaj. An O. Bezvoet, rener, hag an O. Goas, ekonom, n'int ket evit ober nemet digemer mat da vugale; kaset e voe ar re-man d'ar zal vras hag e keit ze, du-ze, en eur zal all, e tanzeer evite peadra da zibri.

Lenn a zo d'ober da gentan; kaeroc'h zo, kanet e vo ive, rak setu hon mignoned, an O. d'Herbais, m'êr ar Faved, hag an O. Ollivier, eus Landerne, o kinnig etreze 50 lur evit ar gwellan kanerien ha kanerezed!

Vit mont primoc'h, 'zo savet peder dôl, ha daou ôtrou en em lak ouz pep hini d'ober goulennoù ouz ar vugale: ouz eun dôl, an OO. Menguy, person Koadout, d'Herbais ha Mellac, tensorer **Unvaniez Arvor**; ouz eun all, an O. Bescond, person Plouneve-Moedek, hag an O. Ollivier; ouz an drede, an OO. Guillou, ha Louis Morice, eus Sant-Agathon; ouz ar bedervet, an OO. Loyer, kure Boulvriak, ha Querou, eus Plougonver.

Ar prijou a voe roet kerkent ha ma voe achu, prijou vit lenn ha 'vit respont war istor Breiz ha prijou evit kanan.

Setu int aman warlerc'h:

POTRED

Vit lenn ha respont war Istor Breiz

1er Louis Ropartz; 2° Jean Vincent; 3° Marcel Jégou ha François Jégou; 4° Marcel Godest; 5° Eugène Lan; 6° Yves Poessel; 7° Maurice Louis; 8° Eugène Ferticot; 9° Y. Jégou; 10° F. Peurou.

MERC'HED

Vit lenn ha respont war Istor Breiz

1re Madeleine Le Moal; 2e Yvonne Morice; 3e Hélène Sébille; 4e Louise Le Saint; 5e Marie Béchec, Louise Keromen; 6e Francine Boédéc; 7e A.-M. Le Moal, Anne Guévelou, M.-Olive Le Guern; 8e Lucie Mériadec, Marcelle Guévelou, Marie Taton; 9e Jeanne Lamidon; 10e Marie Bescond; 11e Joséphine Peurou, Emilie Béchec; 12e Marie Foucaut; 13e Anne Bonno; 14e Germaine Peurou, Céline Mériadec, Angèle Taton.

VIT KANAN

1re Madeleine Le Moal; 2e Yvonne Morice; 3e Jeanne Lamidon; 4e Francine Boédéc; 5e Hélène Sibille.

SANT ILTUD

E vuhe skrivet diwar BUHE AR ZENT ar Bollandisted

GANT

An Ôtrou MENGUY, person KOADOUT

Skedennet gant an Dimezel MARI LABÉGASSIÈRE

(Kendalc'h)

Ar roue a zihunas ha chenchet a-grenn gant ar c'homzou-ze, e lavaras dirak ar re a oa gantan: « Iltud, servijer evurus an O. Doue, a greiz kalon hag evit ma zilvidigez, e roan d'it an draonienn-man. On o paouez klevet gant eun êl eo arabad d'it kuitat. Keit ha ma vin roue, me ne rin netra evit enebi ouzit; libr e vi aman e kenver an holl. Digas tud da labourat an douar-man; n'eus ket gwelloc'h nep lec'h; aman e ve eostou, frouez ha bokedou a bep seurt. Lavaret a ve eo an Itali eur vro binvidik, houman a zo gwelloc'h ha n'eo ket ken tomm. Aman ne ve na re domm na re yen. Bez evurus o kêr seurt douar-man da labourat. Dont a rei kalz d'ar skol davedout ha d'az chilaou... Ac'hanta, dre ma galloud a roue, me ro d'it al lec'h-man gant an holl douar az peus ezomm da zével da vanati hag holl dud ar vro a vo da zujidi! »

Iltud a chilaouas ar roue ha, goude bean trugarekaet Doue, e tisklerias d'ar roue e kemere gant plijadur an douar a roe d'ean hag e c'houlenne digant Doue pardoni d'ean e bec'hejou tremenet. Ar roue chenchet a-grenn a distroas d'e balez en eur drugarekat an O. Doue eus ar pezh en devoa gwelet ha klevet.

VI. — ILTUD HAG E ZISKIBIEN.

Iltud a vevas eno adalek neuze didrous ha didrabas; labourat a reas e zouar. Hen e-unan a vije bapred er penn kentan; tud diwardro a zikoure anean ha dastum a rê eostou eus ar c'hentan. Magan rê ar beorien; rei a rê d'ê dilhad; mont a rê da welet ha da gonforti an dud klanv hag ar brizonerien.

Kant a dud a vage evelse bomde, etre e zervicherien, ar gloareged hag ar beorien.

Kammed ne nac'he lojeiz na t'ân ouz ar paour. E blijadur a veze digemer anê, n'eo ket evit klask meuleudi na gloar ar bed, met dre humilite ha dre garante evit Doue hag an dud.

Eleiz a skolaerien a deuas d'ar mare-ze d'ar manati d'ar skol daved sant Iltud. En o zouez e welomp sant Pól a Leon, sant Samson, sant Gweltas, sant David ha meur a hini all eus sent Breiz-Izel, rak Iltud a zo, e gwirione, tad sent Breiz-Izel.

VII. — SANT ILTUD, BELEG HAG ABAD.

Er mare-ze, Iltud a oa bet beleget gant an eskob Durbrius ha, dambrest goude, e voe savet gant ar venec'h d'ar garg vras a abad, abalamour d'e zantelez ha d'e vadelez. An abad neve en em lakas raktal da boanial evit gloar Doue ha silvidigez an eneoù a oa endro d'ean. Hanter-kant chaloni a gargas da ganan an ofis santel, noz de, ha da brezek d'ar bobl. Peb hini en devoa e di, e bresbitoar, met peza a c'hounezent a vije roet d'an abad ha laket er memez yalc'h; ac'hane, Iltud a roe da bep hini, herve e ezomm, hag ar peurrest a vije rannet etre ar beorien (1).

VIII. — AR MOR OC'H OBER GAOU OUZ DOUAR SANT ILTUD.

Renet gant an abad santel, an treo ac'h ee mat-tro er manati, nemet e teue alies tóliou-mor, pa vije gwall-amzer pe koulz ar moradou bras, d'ober kalz a c'haou ouz ar parkeier tro-war-dro. Eur wech, zoken, e teuas an dour betek bered ar manati. Iltud a reas sevel war ribl ar mor eur voger grêt gant mein ha simant da harz an dour da zont pelloc'h. Leuskel a reas hepken plas da redek evit ar wazienn dour a dremene dre e bar-

(1) Herve ma lavar eur skrid koz hanvet *Triades wallicae*, Iltud a reas ka an ar psalmou santel en e vanati gant 100 eus e venec'h, o chench beb eur, koulz en noz evel en de. Kalz a c'helle kaout kement-man souezus, rak penôs e c'helle bean er memez kouent ken lies a vanac'h evit gallout 'n e n eilan er giz-ze, 100 beb eur, peza a rafe 2.400 manac'h ? N'hon deus ket da vean souezet a gement-man ; g'ût a reomp erfad pegement a dud a diredas d'ar skol dave ! S. Iltud hag eur skrivagn ar santel, *Bele le Venerable*, en deus displeget istor Iltud Breiz-Veur ha, dreist-holl, hint kouent vras Benchor, a gont d'imp penôs eno e oa kement a venec'h ma rént evel se, kouent en unan, hag e oa, d'ao nebeutan, 300 manac'h e pep hini. Red eo d'imp sonjal ervat penôs ne oa ket kout gwechall er manatiou evel m'eman hirie. Hirie int savet holl endro d'eun iliz pe d'eur chapel ha klozet gant eur voger vras hag uhel. Gwechall, ar c'houlenthou a oa evel eur vro a-bez. Bean vije oupen eun iliz, herve ezommou ar venec'h hag an dud, evit ne renkjent ket kaout re bell d'ober evit mont d'an ofis. E giz-ze e oa kont en manati S. Iltud. An dud-ze, dastumet ha gouaret gant o abad santel a reas oberou burzudus. Ne oa ket awalc'h d'e pedi, bevan oa d'ober ive. N'eur ober berr amzer, ar vro-ze a deuas da vean, dre o labour ha gant bennoz an O. Doue, eur vro pinvidik meurbed elec'h ma vije eostou eus ar gwellan, evel m'hon deus disklériet diagent. Lavaret a rér penôs S. Iltud en deus desket ar gwir stumm d'arat ha da drei douar evel ma ve grêt breman.

kou. Bec'h oa d'al labour bean achi ma voe dispennet a-grenn gant eun tól-mor spontus. Sevel a reas eur voger ledanoc'h ; ne harpas ket mui ouz ar mor hag an arne. Adober a reas ar memez labour evit an dervet gwech ; adarre e voe kont memez tra. Iltud a glemmas neuze da Zoue : « Daoust d'am c'hoant chom aman, n'hellan ket hen ober, rak an dour a ra re a c'haou ouz an treo hag a deu, zoken, betek ar vered hag an iliz hon deus bet kement a boan o sevel. Plijet ganac'h, ô ma Doue, disklérian d'in pelec'h e tlean monet. »

Iltud a oa o sonjal kuitat e vanati, pa deuas, en noz diarök, eun el da lavaret d'ean : « Abeurs Doue, emean, e tifennan ouzit kuitat al lec'h-man a zo bet dihabet evidout gant Doue e-unan. Klevet am eus da bedenn ; netra ken ne deuo d'ober gaou ouz da dreo. Varc'hoaz ar beure, goude ma 'z tevo lavaret an oferenn, kemer eur vaz ha kê d'an ôd ; ar mor a souzo, gant doan ouz da vaz, na biken mui ne distroio pelloc'h evit ma 'z tevo merket d'ean. »

An de warlerc'h ar beure, Iltud a yeas d'an ôd ; 'vel ma oa lavaret d'ean, ar mor a souzas hag a souzas betek lec'h m'en devoa c'hoant ar zant.

Merkan reas war an tréz, d'ar mor, pegeit e c'helle dont ha goude ne deuas ken pelloc'h. War an ôd, Iltud, gant e vaz, a reaz eun tamm toull hag aboue zo eno eur feunteun karget hepred a zour sklér hag a ro ar yec'hed d'ar re glanv. Lec'h ma teue, 'rök ze, ar mor, e teuas da vean prajeier ar gwellan e vije laket enne da beuri foened ar manati. Iltud a distroas d'ar gêr en eur drugarekat an O. Doue eus ar peza en devoa teurvezet ober evitan hag evit e gouent.

IX. — AN EVNED O TISMANTR ED SANT ILTUD.

An eost a deuas prestik, met eur vandenn evned en em lakas da dibri an ed ken e skarzent an toc'had a-grenn. Iltud, o welet kement-se, a reas urz d'ar skolaerien da vont, an eil warlerc'h egile, da vesa al lapoused. Eun devez e oa tro Samson ; c'hoant mat en devoa da blijout d'e vestr 'n eur diwall an eost diouz al loened askellet, met daoust d'e holl aked, e teujont bepred war an ed. Samson en em lakas da bedi Doue ha da c'houlén digantan eur stumm bennak da harz anê da zismantr an trêvajou. Doue a reas d'ean ar peza a c'houlenne ; an evned ne voent ken evit nijal ha Samson, joa vras ennan, a reas d'e mont dirakan evel eur vandenn saout hag a zerras anê en eur c'hlud. Kontan reas d'e vestr petra oa c'hoarvezet. Iltud a deuas gantan da welet an evned prizoniet, a c'hourdrouzas anê dre ma teuent da zifreuzan e dreo ; goude ze o lôskaas da vont kuit ha pelloc'h ne voent ket distroet da zismantr an ed.

X. — **SANT SAMSON HANVET ESKOB DOL.**

Ar burzud grêt gant Samson ac'h eas ar vrud anean da bell-bro, ha dambrest, tud eus Breiz-Izel a deuas d'ar manati da c'houlen Samson evit bean eskob Dol. Iltud a roas e ôtreadur ha Samson n'hellas ket tremen hep zenti, daoust, emean, e vije bet gwell gantan chom da vevan ha da vervel e kichen e vestr kentoc'h evit mont da eskob. Arôk en em guitât, ec'h ejont o-daou da gontan ha da gimiadi war lein an dosen a oa 'us d'ar manati. Samson en em lakas da ouelian ken dru ma ruilhe an daerou eus e jodou war an douar ha ma teujont d'ober eno eur ruzelenn dour hag a zo bet hanvet aboue neuze **Gwaz sant Samson.**

Goulenn a reas digant sant Iltud ma vije digaset e gorf d'interi da vered ar manati, mar deuje da vervel en e rôk. Neuze ec'h ejont da gât Dubrisius, eskob Landaven, evit kât digantan an Urzou sakr. Epad ma oant o rei da Samson an Urzou santel, Dubrisius hag Iltud a welas 'us d'e benn eur goulm gwennoc'h evit an ere'h. Neuze en em guitajont: Iltud a distroas d'e gouent ha Samson a dreuzas ar mor evit kemer karg eus e eskopti er gêr a Dol.

XI. — **SYBLIN, MINISTR AR ROUE MERTHIAN.**

Sant Iltud en devoa bet d'ober alies gant tud ar roue Merthian. Syblin, unan eus e vinistred, a oa eun den fallakr; dougen a rê klemm, heb abeg, d'ar roue, o lavaret d'ean e vije e zujidi o laerez anean pe o tismantr e dreo. Ne rente zervij da zen; klask a rê afer ouz an holl ha kasaet e oa gante. Iltud hag e venec'h, evel ar re-all, o devoe d'ober gantan. Hep goût d'ar roue, e c'houlenne digante eleiz a dreo eneb d'ar justis ha d'al lealded. Displegan a rê e gont ken brao d'ar roue ma vije arru fall an neb a deue d'ober klemm eus ar ministr. Doue en em gargas da gastizan anean abalamour m'en devoa grêt droug d'e zervijer Iltud. Eun de m'en devoa c'hoant d'ober d'ar zant, hag a oa dizamm a bep truaj, paeen kustum d'ar roue, Iltud a nac'has a-grenn ha kerkent, Syblin a deuzas eno dirak an holl evel eun tamm koar pa dostaer anean d'an tan. Iltud a bedas Doue da bardoni d'an den-ze, rak goût a rê ar gourc'hemenn zo grêt da bep hini da bardoni d'e enebourien.

(Da heuilh).

“ **ARVORIG** ” **EVIT TREGER**

Evel hon doa lâret en miz mezeven, eun toullad skrivagnerien a zo e zonzj adsevel *Arvorig* evit Bro Dreger ha Kerne hag evit o skoliou. Da viz genver 1923, e vo adkroget ganti, *mar tigoue ganimp, a-benn neuze, koumananchou awalc'h.*

Arvorig en devo 16 pajen hag a vo moulet **BEP MIZ.**

Adalek ma vo 10 koumanant er memez parrouz, pe er memez skol, kaset o dek war hano unan hepken, ne gousto pep hini nemet..... 1 skoed ar bla Ahendall, e kousto..... 20 real —

Ar bajenn diwezan eus *Arvorig* ar miz-man a zo miret da verkan hanoioù ar goumananterien hag o adresou.

Ma hon deve 1.000 koumanant a-benn ar 15 a viz kerdu, e stagfomp raktal gant al labour.

Red eo töl evez ouz an dra-man: Leon an eus *Feiz ha Breiz*; Gwened an eus *Dihunamb*; **TREGER N'AN EUS NETRA !**

Koulskoude, Treger, koulz ha Leon ha Kerne, an eus skrivagnerien ha ne c'houlennont nemet digare da embann a bep seurt labourioù, evit brasan mad ha plijadur o c'henvroiz.

Pedi a reomp eta ar pennou en pep parrouz da glask d'imp lennerien evit eur skoed pe evit 20 real.

Arabad kemer an arc'hant raktal, ken na vo gwelet ha tapout a refomp ar gont a zo ezomm evit gallout bale. Rak n'eo ket awalc'h paean ar mouler, red vo ive sevel eur gouel bep bla evit ar vugale; a-unan gant *Arvorig*, e vo krouet a-neve *Breurtez ar Brezo-neg*, hag e vo red pourchas prijou eviti...

EVIT KERNE, kas kentoc'h an hanoioù hag an adresou d'an:

O. **BOCHER**, (Ar Yeodet), Saint-Servais, par Cal-lac (Côtes-du-Nord);

EVIT GOELO, d'an :

O. **Louis MORICE**, Kervinou, Saint-Agathon, par Guingamp (Côtes-du-Nord);

EVIT TREGER, d'an :

O. **E. MOAL**, Coadout, par Guingamp (Côtes-du-Nord).

Hanoiou hag adresou koumananterien ARVORIG

(Genver 1923 — Genver 1924)

16 PAJEN AR MIZ

ARVORIG { unan. — 20 real.
adalek 10,
war ar memez hano. — 1 skoed pephini.

An (1).....

O chom e.....

An.....

O chom e.....

An.....

O chom e.....

An.....

O chom e.....

An.....

O chom e.....

An.....

O chom e.....

An.....

O chom e.....

An.....

O chom e.....

An.....

O chom e.....

1) Otrou, Itron pe Dimezel. — Distaga ar bajen-man hag e
c'has d'imp.